

40

september 2023

WWW.HILDOKROPMUSEUM.NL

Nu de nieuwe
wisseltentoonstelling:
DE ARBEIDER

Een kikker op te grote voet

Erik Dubelaar

Een poosje geleden vroeg Friggo Visser, de conservator van Keramisch Museum Goedewaagen uit Nieuw-Buinen, mij om een paar foto's te nemen van de kikkers die we in het Hildo Krop Museum hebben staan. Ik stuurde hem de gemaakte foto's, waaronder 'De Groene in Steen' (V 104) die Hildo Krop in 1934 ontwierp in opdracht van het weekblad De Groene Amsterdammer. Dit keramisch figuurtje, zou worden uitgevoerd door de koninklijke plateelbakkerij Zuid-Holland en was bestemd als cadeau voor abonnees die een nieuwe abonnee bij het weekblad

aanbrachten. Visser had een hele lijst met aardewerk-kikkers gemaakt en ook Hildo Krop kwam er dus in voor. Deze lijst kwam onder de aandacht van ene Dennis van de Hoek. Hij had een foto van dezelfde 'De Groene in Steen'-kikker maar op een veel bredere voet. Deze uitvoering was bij mij niet bekend, ook Loek van Vlerken kende deze kikker niet. Dus contact gezocht met Dennis van den Hoek. Hij vertelde mij dat hij de foto van een verkoopsite had gedownload in 2012. Toen heb ik op facebook pagina 'Nederlands aardewerk en keramiek' gevraagd of mensen deze kikker wél kenden? Daarop reageerde Johan Karelse (een oude Goudse kapper, met een passie voor Goudse plateel) dat hij deze uitvoering kende. In zijn boek "Goudse Plastieken 2" vermeld hij waarom deze versie niet werd uitgevoerd. Johan Karelse schrijft: "De kikker was te groot voor het doosje dat ervoor was gemaakt, er werd 'gewoon' een stuk vanaf gehaald, er werd wel een nieuwe gietmal gemaakt. Op pagina 49 van mijn boek staat de afbeelding in deze uitvoering ..."

Friggo Visser denkt er echter anders over. "Vanuit mijn ervaringen in de fabriek weet ik zeker dat doosjes pas op het laatste moment aangemaakt werden. Veel waarschijnlijker is dat de modelleerkosten te duur uitpakten door het verbrede voetstuk." Deze aanname ligt natuurlijk best voor de hand, gezien de crisisperiode in de jaren dertig van de vorige eeuw.

Feest

Loek van Vlerken

De tentoonstelling 'FEEST' in het Keramiek Museum 'De Prinsessehof' is de moeite waard om af te reizen naar Leeuwarden. Deze tentoonstelling, nog te zien tot 7 januari 2024, is echt een feest. Aan de hand van twaalf uiteenlopende feesten wordt in deze tentoonstelling onderzocht hoe we in Nederland feest vieren, wat we vieren en met wie. En dit allemaal met keramiek.

Carnaval

Bij het thema Carnaval zien we een voor deze tentoonstelling samengestelde kleurrijke carnavalsoptocht van fabeldieren, koppen, bontgekleurde dieren en ... twee clowntjes van Hildo Krop. Een clown uit 1946 van 25,5 cm hoog, in de catalogus van Lagerweij-Polak te vinden onder nummer V134 en een kleiner exemplaar van slechts 8 cm (niet genoemd in Lagerweij-Polak), waarschijnlijk uit dezelfde periode. Het model van de grotere clown gebruikte Krop eerder, namelijk bij de gebakken aardewerk beeldjes aan de voormalige Gemeentelijke MMS aan de Gerrit van der Veenstraat in Amsterdam (B75-d): 'Clown op gymnastiek toestel'.

De Walletjes

Tot mijn verbazing zag ik op de vloer voor de tafel met deze carnavalsoptocht een terracotta uitvoering van 'Meisje en man met bolhoed' (V151-a), een van de vijf werkjes van Krop met de titel 'De Walletjes'.

Gedurende een internationaal congres van kunstcritici in 1951, liet Hildo Krop een Deense en een Noorse schilder Amsterdam zien. Tijdens deze zwerftocht kwamen ze ook terecht op de befaamde Amsterdamse wallen. Krop maakte hier een aantal snelle schetsen, wat resulteerde in de serie van vijf geglazuurde plasticen. Deze geweldige serie is permanent te zien in ons museum.

Grappig is te zien dat de samenstellers van deze tentoonstelling dit onderdeel van 'feestvieren' zien als een soort bijkomstigheid van carnaval en het hebben opgenomen in de expositie ... maar dan wel apart gezet.

Colofon:
Redactie: Wim Heij, Loek van Vlerken
Tekst: Loek van Vlerken, Wim Heij en Erik Dubelaar
Fotografie: HKM, Loek van Vlerken
DTP/ontwerp: Christy Abels

Krop was ook een belangrijke kunstnijveraar

Wim Heij

De kunstenaar Hildo Krop vertoont in zijn werk vrij sterk uiteenlopende kanten: imposante monumentale beeldhouwwerken, realistische portretten, geestige keramische platieken maar ook kunstnijverheid van hoog niveau. Over dat laatste facet van zijn oeuvre, wat we zouden kunnen samenvatten onder de noemer kunstnijverheid, gaat deze bijdrage.

Definitie

Met kunstnijverheid of toegepaste kunst bedoelt men de esthetische vormgeving van functionele voorwerpen zoals meubels, vloerkleden, glas-in-loodramen, glaswerk, tot en met interieurs en gebouwen.

In tegenstelling tot de niet-functionele, autonome uitingen van beeldende kunst, hebben kunstnijverheidsvoorwerpen ook een praktisch nut, een functie.

In toegepaste kunst worden de principes van design en artistieke esthetica toegepast op alledaagse gebruiksvoorwerpen zoals vazen en kannen, tafels en stoelen, sier- en gebruiksvoorwerpen van edele metalen, enz.

Toegepaste kunst wordt ook wel gebruikskunst of decoratiekunst genoemd. Een enigszins verouderd aandoende term is kunstnijverheid. In de Angelsaksische wereld spreekt men van *arts and crafts*, in Duitsland van *kunstgewerbe*. Het woord kunstnijverheid is pas van midden 19e eeuw in gebruik geraakt. Eerder werd ook al gesproken van kunstindustriële of nijvere kunsten, maar in Nederland bleef het woord kunstnijverheid lange tijd het meest gebruikelijke.

Kunstgewerbeschule

Na zijn niet-afgemaakte opleiding schilderen aan de Parijse Académie Julien, keerde Krop in 1908 terug naar Nederland en deed hij toelatingsexamen beeldhouwen aan de Rijksacademie van Beeldende Kunst in Amsterdam. We spreken dan over het studiejaar 1908-1909. Hij wordt er aangenomen onder de voorwaarde dat

hij in ieder geval ook de akte MO Tekenen zou behalen. In 1910 behaalde hij inderdaad deze akte en in 1911 het diploma van de academie.

Daarna gaf hij enige tijd tekenles aan de Haarlemse School voor Kunstnijverheid in Haarlem. Een succes werd dit evenwel niet, hij had er te weinig geduld voor. Aansluitend vertrok hij naar Berlijn waar hij de winter van 1911-1912 doorbracht met het volgen van lessen aan de Kunstgewerbeschule waar de bekende Duitse beeldhouwer

George Kolbe (1877-1947) professor was. Daar leerde hij intaglio's snijden in leisteen, een techniek die hem later goed van pas kwam bij de vervaardiging van penningen. Aan deze opleiding was ook de Nederlandse architect Karsten verbonden, die hem liet kennismaken met de relatie tussen architectuur en kunstnijverheid. Terugkijkend op deze Berlijnse periode was Krop zijn oordeel heel positief: van grote betekenis voor mijn ontwikkeling als kunstenaar.

Meubelmaker

Eind 1912 vestigde Krop zich weer in Amsterdam, nu definitief. Omdat opdrachten aanvankelijk uitbleven, werkte hij enige tijd in de Amsterdamse meubelfabriek van Gieben waar hij zich bekwaamde in het maken van meubels, in het bijzonder in het houtsnijden. Kort daarop werd hij, als achtentwintigjarige beeldhouwer, betrokken bij de uitvoering van beeldhouwwerk aan het Amsterdamse Scheepvaarthuis dat tussen 1913 en 1916 aan de Prins Hendrikkade werd gebouwd. In de film van het Hildo Krop Museum, over leven en werk van Krop, noemt de kunstenaar deze periode een geweldige leerschool vanwege de grote verscheidenheid aan materiaaltoepassingen aan dit gebouw.

Kunstnijveraar Krop

De vader van Hildo Krop, Hein Krop, was één van de initiatiefnemers om in Steenwijk een aardewerkfabriek op te richten. Hij vroeg zijn zoon modellen te ontwerpen voor het prestigieuze kunstardewerk van de fabriek (circa 60 modellen). Eén van Krop zijn

zusters was getrouwd met de Haagse kunsthandelaar Herman Eduard d'Audretsch. Zijn kunsthandel en woning voorzag Krop van de nodige verfraaiingen (o.a. het zesdelige glas-in-loodraam te zien in de meubelzaal van het museum). Een andere zuster van Krop was gehuwd met de tapijten- en mattenfabrikant Lucas van Wijngaarden

tijdschriftomslagen en penningen. Om aan de honderden bouwbeeldhouwwerken (eigenlijk in dit verband zijn belangrijkste toegepaste werk, het toegepaste sculpturale werk) maar even voorbij te gaan. Zonder overdrijving was Krop niet alleen *de vruchtbaarste beeldhouwer die wij ooit hebben gehad* (A. M. Hammacher, oud-directeur Kröller-Müllermuseum) maar zeker ook een belangrijke kunstnijveraar.

uit Rhenen. Voor echtpaar ontwierp Krop een compleet woonhuis (Huize De Geer) alsmede alle meubels. Het eetkamerameublement van deze familie maakt ook deel uit van de Kropcollectie in Steenwijk. Voor het kantoor van de tapijtfabriek van zijn zwager ontwierp Krop o.a. een staande eikenhouten klok (ook in de collectie aanwezig) met aan de voorzijde een fraai reliëf van coromandelhout. Naast de hiervoor genoemde kunststardewerk modellen, glas-in-loodraam, woonhuis (inclusief interieur) ontwierp Krop ook nog vloerkleden, pendules, enkele haardschermen (een fraai exemplaar is ook in het museum te zien), behangsel, dans- en toneelmaskers, boek- en

Joodse slachtoffers

Loek van Vlerken

Vorige maand ging ik naar een voorstelling in de Centrale Markthal aan de Jan van Galenstraat in Amsterdam. De voorstelling 'De Ontdekking van de Centrale Markthal' ging over de geschiedenis van deze 'Foodhal', ook wel 'De Buik' van Amsterdam genoemd. Vanuit de hal werden alle Amsterdamse groenten- en fruitwinkels, markten, restaurants en straatventers bevoorrad.

De imposante hal, de grootste in zijn soort in Europa met een vloeroppervlak van 6.000 vierkante meter, werd in 1934 gebouwd door de architect Nicolaas Lansdorp. In 2006 verloor het gebouw zijn functie en kreeg een jaar later de status van Rijksmonument vanwege onder meer de cultuurhistorische en architectonische waarde. Het gebouw wordt nu gerestaureerd en zal in 2025 opgeleverd worden als multifunctioneel gebouw.

Gedurende de voorstelling liepen we in groepen door de hal en werden de verschillende periodes uit de geschiedenis van het gebouw belicht. Naast de bouw en de aanvankelijke weerstand van de kooplieden tegen de hal (het stond veel te ver buiten de stad), kwam ook de Tweede Wereldoorlog onder de aandacht. Hoewel de markt in die periode in de greep was van de bezetter, was het ook een haard van verzet. Er zaten in de kelders van

de markthal vele Joodse burgers ondergedoken. Ondanks het feit dat er in 1943 een eenheid Duitse militairen op het terrein was gelegerd, werden de onderduikers nooit ontdekt.

In 1959 werd bij de viering van het 25-jarig bestaan van de Centrale Markthal een grote groenten- en fruittentoonstelling georganiseerd. Bij de opening van deze 'AMATO-tentoonstelling' op 16 oktober werd ook een reliëf onthuld ter nagedachtenis aan de ongeveer achthonderd Joodse slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog onder de groenten- en fruithandelaren. Het was

een initiatief van de aardappelen-, groenten-, fruit- en citrusfruithandelaren uit Amsterdam en Rotterdam en een

aantal organisaties en particulieren. Het reliëf, gemaakt door Hildo Krop, laat twee mannen zien die een gevallene dragen, met daaronder een davidster (Mo57). Het bronzen

reliëf was echter nog niet klaar, vandaar dat men tijdelijk het gipsen ontwerp heeft geplaatst en onthuld. Onder het reliëf staat een tekst van de dichter Victor E. van Vriesland: 'GEDENK HET LEED / MAAR NIET OM STIL TE STAAN'.

Tijdens mijn bezoek aan de hal in augustus was het reliëf niet meer aanwezig. Het was al ruim tien jaar eerder verwijderd om het te beschermen tijdens de

1959

2023

restauratiewerkzaamheden. Maar waar het was gebleven was niet duidelijk. Na enige speurtochten bleek dat het Food Center het had geconfisqueerd. Uiteindelijk is het kunstwerk terecht gekomen bij de eigenaar van de hal:

BOEi Restaureren en herstellen van cultureel erfgoed. Zij hebben de gedenkplaat opgeslagen en zullen het tijdens de opening rond 2024-2025 weer in ere herstellen.

BOEKEN over het werk van HILDO KROP

Wist u dat bij de aanschaf van twee boeken of meer u GEÉN verzendkosten betaalt!

Deze uitgaven zijn verkrijgbaar via onze webwinkel:

<https://hildokropmuseum.nl/winkel/>

In de Schijnwerpers "Moeder Aarde"

Wim Heij

naast rust geeft het beeld door de stand van de handen ook een beweging weer, een zekere actie. Het is een beeld dat zowel leed als vertroosting uitdrukt. Wie dit in één object weet te vangen, die kan er iets van.

De in zijn tijd bekende kunstcriticus Otto van Tussenbroek (1882-1957) merkte bij het zien over dit werk en het kunstenaarschap van Krop het volgende op (Tijd en Taak, 30 november 1935): *Kennis van het vak, beheersing der technische mogelijkheden zijn daarbij onmisbare eigenschappen maar geen van beide, verenigd of gescheiden, stempelen hem die daarover beschikt tot kunstenaar. Daartoe is meer nodig, en dat is misschien wel het moeilijkste van alles: de mens dient als kunstenaar ... zichzelf te zijn! Slaagt hij daarin, dan kunnen we zijn werk uit duizenden andere werken herkennen, zoals wij het handschrift op een briefomslag, een stem uit de radio onmiddellijk "thuis kunnen brengen", zoals dat heet.*

Van Tussenbroek bedoelde met dit citaat te zeggen dat deze *Moeder Aarde* (Krop hakte enkele jaren eerder ook al een beeld met deze titel, V53), onmiskenbaar de beeldtaal heeft van een echte Hildo Krop. Een constatering waar geen speld is tussen te krijgen, Helaas kunnen we ons exemplaar van dit wonderschone beeld vanwege plaatsruimte gebrek momenteel niet tonen in de permanente opstelling. De wacht is op het nieuwe museum waarin het zeker te zien zal zijn: want het is zonder meer een topper!

Tussen 1930 en 1932 vervaardigde Krop het in Franse kalksteen uitgevoerde beeld *Moeder Aarde, de opwaartse en neergaande krachten in de natuur* (B86a). Het imposante beeld, 122 cm hoog, is in Amsterdam te zien aan de gevel (enkele meters van de grond) van het voormalig Geologisch Instituut, Nieuwe Prinsengracht 130.

De in steen gehouwen symbolische vrouwenfiguur raakt de beschouwer door de grote eenvoud maar is tegelijkertijd ook een krachtig en gevoelig bewijs van Krop zijn vakmanschap. Het zien van de in het Hildo Krop Museum aanwezige gipsafgietsel van dit beeld, riep in het verleden bij een bezoeker het volgende op: *Het zit in het leven wel eens mee* (de opwaarts gerichte hand) *en je moet ook wel eens ferme tegenslagen incasseren* (de naar beneden wijzende hand). Wellicht zou Krop zich in deze omschrijving van zijn sculptuur goed hebben kunnen vinden. De beide handen beheersen als het ware het gehele beeld en geven het tevens, door houding en gebaar, toch ook iets dynamisch. Het hoofd van de zijdelings geknieelde vrouwenfiguur ligt met gesloten ogen op de linkerschouder waardoor een stilte rond het hoofd wordt gecreëerd. Maar

